

Propuneri ANOSR – plan de guvernare

învățământ superior

1.1 Introducere: Beneficiile învățământului superior pentru societate

Învățământul superior reprezintă unul dintre cele mai eficiente mijloace de a proiecta o societate a bunăstării, în care șomajul să atingă valori cât mai mici, iar populația să obțină venituri suficient de mari pentru a se atinge indicatori rezonabili în ceea ce privește calitatea vieții. De asemenea, o societate echitabilă este o societate în care învățământul superior este accesibil tuturor categoriilor sociale, indiferent dacă provin sau nu din medii defavorizate sau se confruntă cu o situație economică și materială precară. Desigur, fără o componentă preuniversitară dezvoltată, sistemul de educație nu poate fi unul funcțional. Însă învățământul superior, devenit în special unul de masă, este acela care conduce cu adevărat spre bunăstare socială.

Este indubitabil faptul că „*educația de masă este asociată cu democratizarea societății, cu accesul echitabil, fără discriminare, la învățământ în general și la învățământul terțiar în particular*” (Pricopie et. al. 2011: 13). Prin urmare, cetățenii absolvenți de învățământ superior contribuie la dezvoltarea unui spirit civic mai accentuat în respectiva comunitate, responsabilizând clasa politică și decidenții în raport cu cerințele și nevoile populației.

De asemenea, unul dintre rezultatele imediate ale educației terțiare, dar și cu consecințe pe termen lung, este cel al dezvoltării capitalului uman, fapt ce conduce la beneficii sociale precum „*îmbunătățirea sănătății, scăderea ratei criminalității și a dependenței de prestații sociale*” (UNICEF 2014: 24). Subliniem și faptul că între absolvenții de studii medii și cei de studii superioare există o diferență de aproximativ 23% în ceea ce privește procentul celor care au probleme de sănătate (OECD 2014: 14), absolvenții de studii terțiare confruntându-se mai rar cu astfel de situații.

Porțile învățământului superior sunt mai deschise tuturor categoriilor sociale, spre deosebire de acum câteva decenii. Fiecare stat a realizat, mai devreme sau mai târziu, că un număr mai mare de cetățeni cu o pregătire superioară reprezintă un factor care conduce la progres. În România, precum în țările din blocul est-european, acest fenomen a apărut după 1990, numărul de studenți crescând de la an la an până în 2008, când, odată cu criza financiară și pe fondul scăderii constante a populației tinere, numărul de studenți s-a diminuat considerabil. Desigur, acest trend se datorează și reducerii fraudei la examenul de Bacalaureat, astfel încât din 2011-2012, doar aproximativ unul din doi absolvenți de liceu pot să urmeze cursurile unei facultăți (ANOSR 2015).

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Câteva studii ale OECD reflectă faptul că „68% dintre adulții cu vârsta cuprinsă între 35 și 44 de ani care au urmat cursurile unei instituții de învățământ superior au avut la rândul lor cel puțin un părinte în această situație. În schimb, doar 24% dintre acei adulți a căror părinți nu au absolvit studiile medii au ajuns în situația în care au urmat cursurile unei instituții de învățământ superior”. De asemenea, doar 39% dintre cei care se încadrează în ultima categorie au și absolvit ciclul de studiu terțiar.

O situație asemănătoare se înregistrează și în cazul „tinerilor cu vârsta cuprinsă între 25 și 34 de ani. 43% dintre aceștia au absolvit studiile unei instituții de învățământ terțiar. 65% dintre cei care au avut cel puțin un părinte absolvent de studii superioare, respectiv doar 23% dintre cei a căror părinți au studii inferioare au devenit absolvenți de studii superioare”. Concluzionăm, astfel, că „investiția în educație aduce beneficii indiferent de orizontul de timp pe care îl avem în vedere: scurt, mediu sau lung” (OECD 2014: 14-15).

De asemenea, studiile ale OECD confirmă faptul că absolvenții de studii superioare au o speranță de viață mai mare cu cel puțin opt ani, în cazul bărbaților, în comparație cu categoriile care nu au parcurs un ciclu de învățământ terțiar. Diferențe din acest punct de vedere se pot observa și din punct de vedere al gradului de obezitate al persoanelor. Absolvenții de învățământ superior au, totodată, și o vulnerabilitate mai scăzută la vicii, aceștia fiind cu cel puțin 16% mai puțin predispuși la fumat (OECD 2013).

Alianța Națională a Organizațiilor Studentești din România (ANOSR) consideră că „este important ca educația să fie considerată o prioritate pentru toți decidenții unui stat și să o trateze cu responsabilitatea cuvenită”. O finanțare corespunzătoare a acesteia, împreună cu o legislație stabilă și adoptată în urma unor dezbateri ample, reprezintă, însă, cu adevărat proba maturității clasei politice în acest sens. Considerăm că „educația nu trebuie privită ca un cost pe care un stat trebuie să îl suporte pentru garantarea unui drept, ci o investiție pe termen lung care generează venituri viitoare și contribuie la dezvoltarea societății” (ANOSR 2013).

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

1.2 Diagnoza situației actuale a învățământului superior românesc și prognoza pentru următorii ani, în funcție de statusul actual

Sistemul de învățământ superior din România a suferit transformări importante în ultimii ani. Începutul implementării Procesului Bologna a coincis cu una dintre cele mai bune perioade din istoria României din punct de vedere economic. Astfel, în perioada 2007-2008 s-au înregistrat cifre record în ceea ce privește populația universitară. Ulterior, criza financiară prin care a trecut țara noastră în perioada 2009-2012 a condus la o diminuare semnificativă a numărului de studenți. În anul 2015 erau înmatriculați **464.149** de studenți la toate formele de studiu în cadrul universităților de stat, față de doar **70.206** studenți la universitățile private.

Dacă ne referim doar la numărul de studenți de la universitățile de stat, numărul total al acestora a scăzut în perioada 2008-2015 cu **30,96%**. Dacă numărul de studenți bugetați s-a menținut constant (**-0,42%**), în cazul celor care au plătit taxă de școlarizare s-a înregistrat o scădere de **55,41%**. În cazul studenților de la ciclul de studii licență, numărul acestora a scăzut în total cu **35,69%**, având în vedere că numărul celor bugetați a crescut cu **2,24%**, dar cel al celor care plătesc taxă a scăzut cu **54,84%**. În ceea ce privește numărul de studenți de la ciclul de studii masterale, acesta a crescut cu **2,50%**. Numărul de masteranzi bugetați a înregistrat cea mai mare creștere (**149,23%**), având în vedere progresul pe care l-a înregistrat România în implementarea Procesului Bologna și care a necesitat stimularea participării studenților la cel de-al doilea ciclu de studii superioare, în timp ce numărul celor care au plătit taxă de școlarizare a scăzut cu **59,24%**. Și în ceea ce privește numărul de studenți doctoranzi a existat o scădere semnificativă (**48,98%**), aceasta fiind similară în rândul celor care erau bugetați/beneficiau de granturi (**49,41%**), respectiv al celor care plăteau taxă (**48,20%**).

An (1 ianuarie)	Studenți fizici			Licență			Master			Doctorat		
	Total (LMD)	Din care		Total (L)	Din care		Total (M)	Din care		Total (D)	Din care	
		Buget	Taxă		Buget	Taxă		Buget	Taxă		Buget	Taxă
2015	448.939	287.927	161.012	338.214	209.517	128.697	94.123	67.777	26.346	16.602	10.633	5.969
2014	461.582	287.300	174.282	346.493	208.777	137.716	98.124	68.076	30.048	16.695	10.477	6.518
2013	479.876	285.652	194.224	360.588	208.475	152.113	100.995	66.605	34.390	18.293	10.572	7.721
2012	520.853	289.087	231.766	391.170	211.078	180.092	107.828	66.444	41.384	21.855	11.565	10.290
2011	576.290	288.580	287.710	426.435	209.101	217.334	123.973	66.307	57.666	25.882	13.172	12.710
2010	616.506	282.237	334.269	447.660	204.369	243.291	139.211	62.792	76.419	29.635	15.076	14.559
2009	624.654	284.616	340.038	473.393	220.872	252.521	120.673	46.550	74.123	30.588	17.194	13.394
2008	650.247	289.132	361.115	525.880	204.919	284.961	91.825	27.195	64.630	32.542	21.018	11.524

Tabel 1. Numărul de studenți înmatriculați în programe de studii universitare în perioada 2008-2015, la universități de stat (sursa: CNFIS)

ANOSR este membru în:

European Students' Union

Consiliul Tineretului din România

Alianța pentru o Românie Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

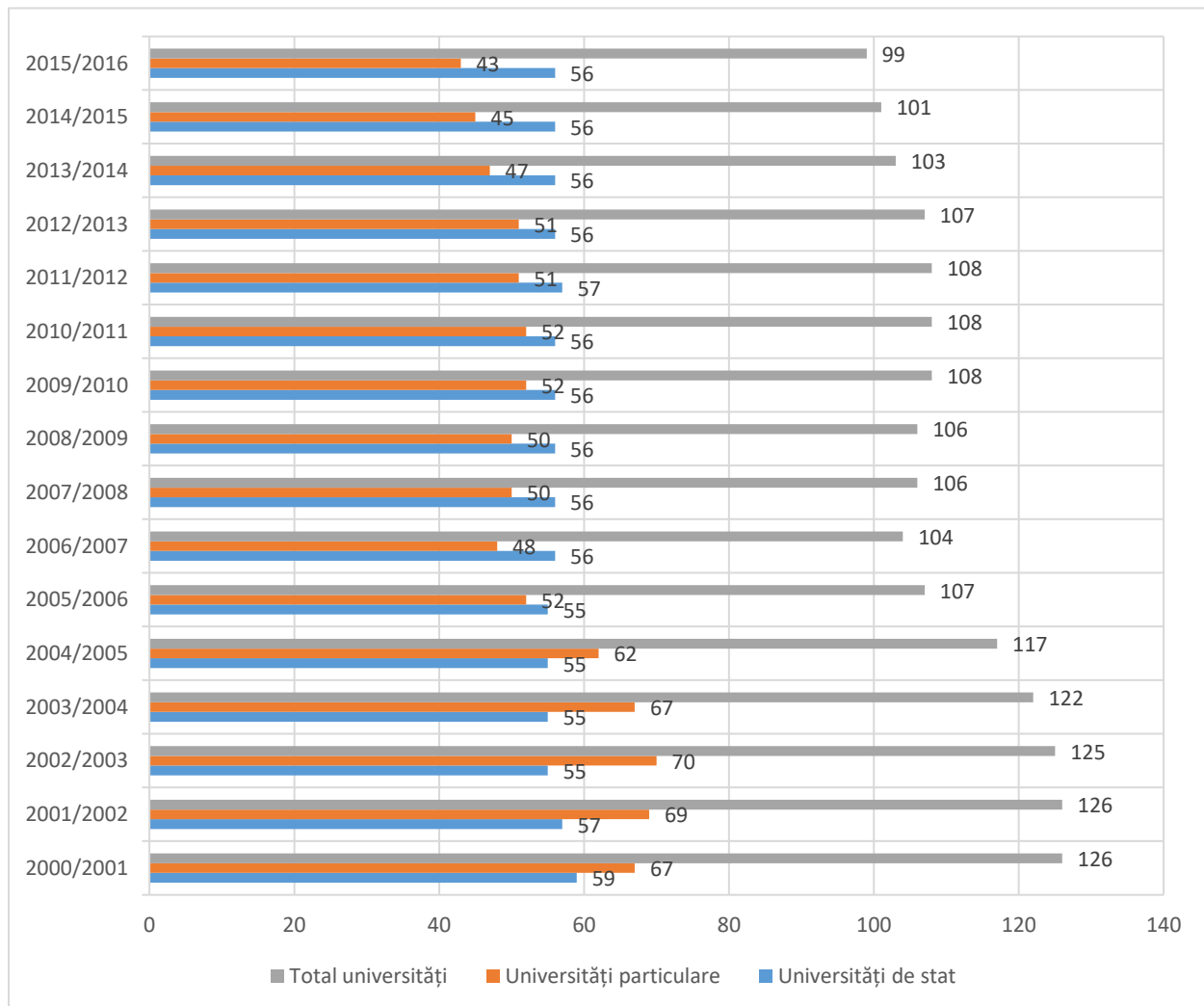

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
 camera 12-13, sector 1,
 București, 010223

Modificarea numărului de studenți a condus automat și la o scădere a numărului de instituții de învățământ superior private, fiind afectate chiar și câteva universități de stat. Numărul de universități de stat s-a menținut relativ constant în perioada **2000-2015**, numărul maxim fiind înregistrat în anul universitar **2000/2001 (59 de universități)**, iar cel minim în anii universitari **2004/2005 și 2005/2006 (55 de universități)**, pentru ca în prezent să existe **56 de instituții de învățământ superior de stat**. În ceea ce privește numărul de instituții de învățământ superior private, acesta a variat semnificativ. Astfel, în anul universitar **2002/2003 funcționau 70 de universități private**, ajungându-se la un minim de **43 de instituții de învățământ superior private** în anul universitar **2015/2016**. De asemenea, numărul total al universităților din România a scăzut constant, de la **126 de universități în anul universitar 2000/2001**, la **99 de instituții de învățământ superior în anul universitar 2015/2016**.

Figură 1. Evoluția numărului de instituții de învățământ superior din România, după tip, în perioada 2000-2016 (sursa: INS Tempo)

ANOSR este membru în:

European Students' Union

Consiliul Tineretului din România

Alianța pentru o Românie Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
 camera 12-13, sector 1,
 București, 010223

În ceea ce privește evoluția procentului universităților de stat, respectiv al celor private din numărul total de instituții de învățământ superior, acesta s-a modificat substanțial în perioada **2000-2016**. Procentul universităților de stat a ajuns la un minim de **44%** din total în anul universitar **2002/2003** (respectiv **56%** universități private), pentru ca în anul universitar **2015/2016**, procentul acestora să ajungă la **56,57%**, față de **43,43%** universități private. Evoluția procentuală între cele două tipuri de instituții de învățământ superior a condus, practic, la o inversare între cele două categorii într-un deceniu, trendul fiind descrescător în ceea ce privește universitățile private.

An universitar	Procentul universităților de stat din total	Procentul universităților private din total
2000/2001	46,83%	53,17%
2001/2002	45,24%	54,76%
2002/2003	44,00%	56,00%
2003/2004	45,08%	54,92%
2004/2005	47,01%	52,99%
2005/2006	51,40%	48,60%
2006/2007	53,85%	46,15%
2007/2008	52,83%	47,17%
2008/2009	52,83%	47,17%
2009/2010	51,85%	48,15%
2010/2011	51,85%	48,15%
2011/2012	52,78%	47,22%
2012/2013	52,34%	47,66%
2013/2014	54,37%	45,63%
2014/2015	55,45%	44,55%
2015/2016	56,57%	43,43%

Tabel 2. Evoluția procentuală a numărului de universități de stat, respectiv private, din numărul total al instituțiilor de învățământ superior (sursa: INS Tempo)

De remarcat este faptul că, deși numărul de instituții de învățământ superior private este unul semnificativ, acest lucru reflectându-se și în capacitatea de școlarizare acestora, în anul universitar **2013/2014**, **73,89%** din amfiteatrele și sălile din sistemul de învățământ superior românesc aparțineau universităților de stat. De asemenea, dacă ne raportăm la numărul de laboratoare, **93,32%** din cele **9654** de laboratoare funcționau în cadrul instituțiilor de învățământ superior de stat. O situație asemănătoare întâlnim și în cazul atelierelor (**96,84%** din total aparținând instituțiilor de învățământ superior de stat) sau cel al terenurilor de sport (**84,17%** din total fiind în gestiunea universităților de stat). În plus, doar **12,73%** din totalul celor **104.686** unități PC ce funcționează, teoretic, în cadrul universităților românești, aparțineau celor private (ARACIS 2015). Această statistică conduce la o îngrijorare cu privire la capacitatea instituțională a

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

universităților private de a-și îndeplini misiunea, deși trebuie să specificăm faptul că oferta educațională a acestora este axată în special pe specializări din domeniul umanist și al științelor socio-umane.

Populația universitară stă la baza uneia dintre cele mai importante asumări luate de către România în cadrul strategiei **Europa 2020**, elaborată de Comisia Europeană în anul **2010**. Astfel, țara noastră și-a asumat ca până în anul 2020, **26,7%** din populația cu vârsta între **30 și 34** de ani va fi absolvent studiilor superioare. În comparație, media asumărilor la nivel **EU-28** este de **40%**. În anul **2015**, România era aproape de a atinge acest indicator (**25,6%**), situația fiind similară și la nivel european (**38,2%**). Totuși, diferența mare de pondere a populației cu studii superioare dintre România și media Uniunii Europene este una îngrijorătoare.

La nivel național, Guvernul României și-a luat mai multe angajamente prin intermediul unor documente programatice. Astfel, **Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030** prevedea, spre exemplu, până în anul 2015, „îmbunătățirea radicală și diversificarea ofertei educaționale a întregului sistem de învățământ și formare profesională din România”. Este de prisos să menționăm că acest lucru nu s-a întâmplat. **Strategia privind educația și formarea profesională 2014-2020** prevedea „creșterea ratelor de absolvire pentru a asigura necesarul de absolvenți de studii universitare și de cercetători pentru Europa”, astfel încât „**40% din populația tânără (grupa de vârste 30 – 34 de ani) trebuie să dețină o calificare de nivel minim licență sau echivalent până în 2020**”, cifră care este încă departe de a fi atinsă. Aceeași strategie prevedea și:

- creșterea ratei brute de cuprindere în învățământul superior la **6%** pentru grupa de vârstă **25 – 29 de ani**, respectiv **3%** pentru grupa de vârstă 30 – 34 de ani;
- creșterea ratei brute de cuprindere în învățământul superior pentru persoanele cu domiciliul în mediul rural la minimum **30%** din populația de vârstă teoretică de școlarizare (**18 – 24 de ani**);
- reducerea cu cel puțin **30%** a ratei de părăsire a studiilor universitare;
- creșterea timpului mediu statistic petrecut într-un program de studii de nivel licență la cel puțin **2 ani**;
- creșterea ponderii studenților înmatriculați la programe de studii de nivel master la minimum **15%** din totalul populației de studenți.

Prevederi asemănătoare sunt menționate și în cadrul *Strategiei Integrate de Dezvoltare a Resurselor Umane din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții 2009-2020 sau Programul de Guvernare 2013-2016*. Cele mai înalte obiective au fost setate însă de strategia *Educație și cercetare pentru societatea cunoașterii*, care a condus la semnarea *Pactului Național pentru Educație*.

Deși dezideratele sunt nobile, acestea nu pot fi implementate în lipsa unui set de măsuri care să operaționalizeze aceste strategii, respectiv în lipsa unui acord general la nivelul societății românești cu privire la mobilizarea unor resurse materiale și umane corespunzătoare în vederea îmbunătățirii sistemului educațional. Strategiile mai sus menționate sunt caduce, tocmai din cauza lipsei de viziune a decidenților.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

1.2.1 Finanțarea învățământului superior

Articolul 8 din Legea Educației Naționale nr. 1/2011 prevede faptul că „*pentru finanțarea educației naționale se alocă anual din bugetul de stat și din bugetele autorităților publice locale minimum 6% din produsul intern brut al anului respectiv*”. De asemenea, „*pentru activitatea de cercetare științifică se alocă anual, de la bugetul de stat, minimum 1% din produsul intern brut al anului respectiv*”. În fiecare an, din păcate, *Legea bugetului de stat* nu respectă acest articol, aplicarea articolului fiind prorogată de 5 ori până în prezent, ultima oară până la 1 martie 2017, prin Ordonanța de Urgență nr. 99 din 15 decembrie 2016.

În prezent, subfinanțarea învățământului superior reprezintă una dintre cele mai cronice probleme ale acestui sistem. Dat fiind faptul că sunt alocați mult prea puțini bani, calitatea învățământului superior românesc este afectată. De asemenea, precaritatea serviciilor studentești poate fi pusă tot pe seama subfinanțării acestora. În plus, sistemul universitar românesc reușește cu greu să facă tranziția către un învățământ centrat pe student, din cauza faptului că infrastructura academică, materialele didactice, metodele de predare și pregătirea cadrelor didactice nu sunt în concordanță cu nevoile și așteptările studenților, iar pentru a recupera acest decalaj e nevoie de resurse financiare suplimentare. Subfinanțarea atrage, totodată, probleme în ceea ce presupune echitatea în mediul universitar, populația universitară fiind departe de a reflecta populația de tineri a României, existând multe grupuri încă subreprezentate în învățământul superior.

Cel mai optimist termen pentru atingerea procentului de 6% din PIB pentru educație lansat în spațiul public de către decidenți sau partide politice este anul 2020. Conform ultimelor date Eurostat disponibile cu privire la procentul alocat din Produsul Intern Brut pentru educație, România se afla, în anul 2013, pe ultimul loc dintre statele membre ale Uniunii Europene, cu un procent de doar 2,7% din PIB alocat pentru învățământ, în contextul în care media la nivelul UE era de 5,34%.

Având în vedere situația actuală a sistemului educațional românesc și decalajele care au survenit între sistemele de învățământ din Europa de Vest și chiar Centrală față de cel din România, atât în sistemul preuniversitar, cât și în cel universitar, procentul de 6% din Produsul Intern Brut trebuie alocat imediat pentru educație. Prorogarea repetată a termenului, fără un orizont, nu reprezintă o soluție pentru dezvoltarea sistemului educațional din România, fiind probabil unul dintre cele mai sugestive exemple referitoare la modul în care clasa politică din țara noastră a abordat în ultimii ani unul dintre pilonii fundamentali și vitali ai societății, precum educația.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

1.2.1.1 Finanțarea de bază universităților

Finanțarea de bază constituie principala sursă de venit a universităților din România, aceasta fiind acordată în baza unui contract instituțional semnat anual între Ministerul Educației Naționale și universități. Suma atribuită se acordă în funcție de numărul de studenți bugetați, specializarea studiată, limba în care are loc procesul de predare, ciclul de studii etc. În ceea ce privește finanțarea de bază a universităților, constatăm un regres la nivelul ultimilor ani. Astfel, dacă în anul 2008 au fost alocați de la bugetul de stat 1.947.300.000 lei pentru acest capitol, în 2015, într-o creștere extrem de mică față de anul precedent, aceasta ajunsese la suma de 1.896.250.000 lei. Scăderea bugetului total alocat pentru acest capitol față de anul 2008, până în anul 2015, este de doar 2,62%, însă, în mod real, aceasta este și mai mare (ANOSR 2016). În prezent, finanțarea de bază/student echivalent este de 7.382,19 lei (alocarea bugetară în medie pentru un student), dar dacă nu se vor lua măsuri ferme, încă din anul 2017, în *Legea Bugetului de Stat pentru anul 2016* era prognozat ca aceasta să scadă în anul 2017 la 6.245,65 lei, urmând să ajungă în anul 2019 la 6.405,53 lei.

An	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Alocație unitară student echivalent	3.122	3.031	2.841	2.444	2.126	2.340	2.434	2.581

Tabel 3. Alocarea bugetară per student echivalent (student fizic, unde se aplică coeficientul de finanțare) în perioada 2008 - 2015 (Sursa: CNFIS)

ANOSR este membru în:

European Students' Union

Consiliul Tineretului din România

Alianța pentru o Românie Curată

 facebook.com/anosr.ro
 office@anosr.ro
 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61,
 camera 12-13, sector 1,
 București, 010223

1.2.1.2. Fondul pentru burse studentești

Bursele studentești reprezintă principalul mecanism de stimulare a performanței, respectiv de sprijinire a persoanelor provenite din medii socio-economice defavorizate, dar și a celor care au venituri reduse. În anul universitar **2012-2013**, **8,62%** din totalul studenților beneficiau de burse sociale, în timp ce **2,68%** au obținut burse de merit. De asemenea, **22,2%** dintre studenți aveau burse de studiu. Conform unor date ale Consiliului Național pentru Finanțarea Învățământului Superior (CNFIS), din luna august 2016, media bursei sociale acordate la nivel național este în prezent de **241 lei/lună**. În medie, cuantumul bursei de studiu este de **316 lei**, în timp ce bursa de merit ajunge, în general, la valoarea de **383 lei**. Nu în ultimul rând, bursa de performanță are valoarea lunară medie la nivel național cea mai semnificativă, **528 lei**. Nivelul mic al bursei studentești are o dublă explicație. În primul rând este vorba despre o sumă mult prea mică alocată din partea Guvernului României pentru acest capitol bugetar, iar, în al doilea rând, instituțiile de învățământ superior nu acordă, în general, o importanță deosebită acestor instrumente de suport pentru studenți, neglijând îndeosebi bursa de tip social. Astfel, în medie, instituțiile de învățământ superior alocă din surse proprii doar 15,28% din totalul fondului de burse. De asemenea, din fondul total de burse al universităților, doar 15,49% este destinat, în medie, bursei sociale.

În anul 2016, pentru prima dată după șapte ani, alocarea bugetară pentru fiecare student bugetat a crescut cu 20,29%, de la 69 lei la 83 lei, în urma demersurilor realizate de ANOSR. Analiza CNFIS amintită mai sus menționează că, pentru a se îndeplini cerințele legale cu privire la fondul de burse și pentru ca acestea să își îndeplinească scopul prevăzut de lege, acesta din urmă ar trebui să crească de minimum 2,4 ori. În acest mod ar putea fi acoperite toate cheltuielile referitoare la masa și cazarea studenților eligibili pentru a primi astfel de mijloace de susținere financiară sau recompensare pentru activitatea academică. În plus, ar trebui precizat și faptul că, într-o lună, studenții nu au doar cheltuieli cu privire la masă și cazare, ci au nevoie de resurse financiare și pentru cheltuieli cu îmbrăcăminte, încălțăminte sau materialele de studiu, bani ce ar trebui să fie acoperiți tot de burse.

De asemenea, dacă în anul 2016 este prevăzută o cheltuială pentru burse/student fizic de 830 lei, în anul 2017 și în anii următori acestuia, conform Bugetului MENCȘ pentru anul 2016, prognoza este de doar 690 lei. Totuși, în urma creșterii alocației unitare de 20,29% din anul 2016, este practic imposibil ca în anul 2017 să existe un fond mai mic decât în 2016, acesta urmând să crească cu cel puțin 20,29%, sumă însă încă insuficientă pentru a acoperi nevoile studenților din sistem.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

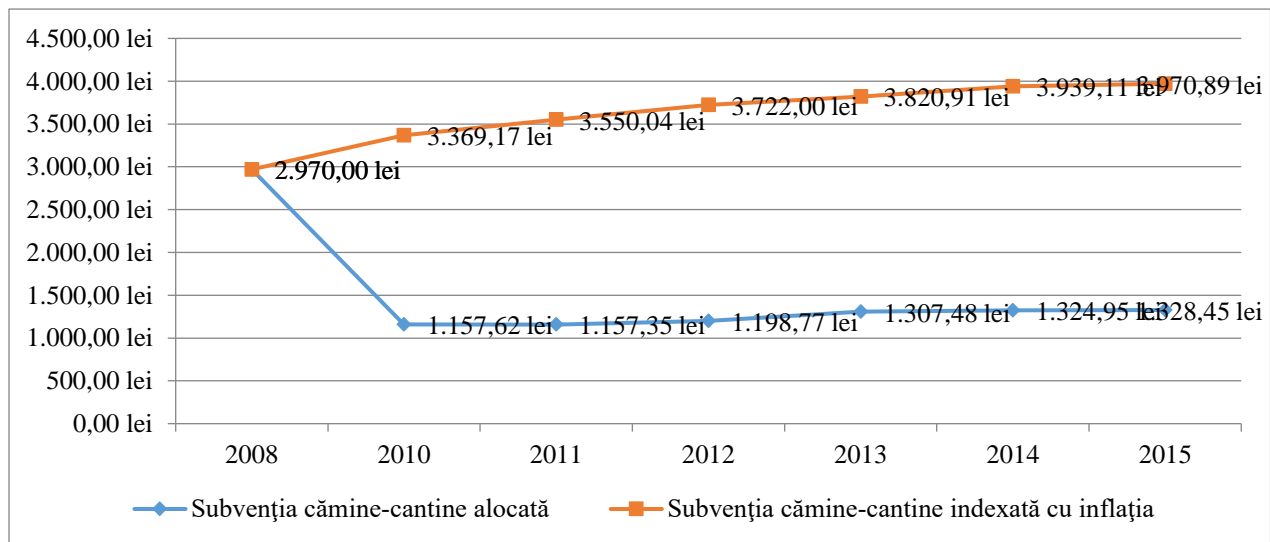
www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

1.2.1.3 Subvenția pentru cămine-cantine

Serviciile de cazare și masă pentru studenți reprezintă mecanisme de suport fundamentale oferite de instituțiile de învățământ superior din România. În majoritatea cazurilor, aceste servicii sunt oferite de universități în regim propriu, constituind cea mai accesibilă variantă pentru studenți. Subvenția pentru cămine-cantine reflectă situația extrem de dificilă a studenților din România atunci când vine vorba despre serviciile studentești pe care universitățile le oferă. Din 2005, numărul locurilor de cazare a scăzut constant, de la 116.021 (2005) la 104.081 (2014). Dacă ne raportăm la numărul total de studenți din anul 2014, locurile disponibile ajung doar pentru 22,54% dintre aceștia, fiind, evident, mai puține locuri de cazare decât cererea reală, existând reale dificultăți pentru anumiți potențiali studenți cu probleme financiare să urmeze cursurile unei universități din această cauză. Alocarea bugetară pentru subvenția cămine-cantine a scăzut semnificativ din anul 2008, când au fost alocați în acest sens 173.455.000 lei. Cea mai semnificativă scădere a fost cea dintre anii 2008 și 2009, de 31,01%. Ulterior, până în anul 2014, creșterile au fost ne semnificative, cea mai mare fiind în anul 2013, de 5,13%. De altfel, în anul 2014, suma alocată pentru cămine și cantine a scăzut cu 1,18% față de anul precedent. În perioada 2008-2015, cea mai importantă creștere a fondurilor acordate pentru subvenția cămine-cantine a fost chiar în ultimul an menționat, 2015, cu 19,74%. Cheltuiala medie cu subvenția pentru cămine și cantine/student este în anul 2016 de 1014,64 lei, iar pentru anul 2017 sunt prognozați, conform bugetului MENCȘ pentru anul 2016, a fi alocați doar 968,74 lei/student pentru acest capitol, urmând ca până în 2019 această să crească până la 993,59 lei/student, o sumă mai mică și decât cea din anul 2016 și total insuficientă pentru nevoile sistemului.

Figură 2. Grafic comparativ între valoarea acordată de MENCȘ pentru subvenția cămine-cantine și valoarea subvenției din anul 2008, indexată cu inflația anuală (sursa: prelucrare ANOSR pornind de la date ale Ministerului Finanțelor Publice)

ANOSR este membru în:

European Students' Union

Consiliul Tineretului din România

Alianța pentru o Românie Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
 camera 12-13, sector 1,
 București, 010223

1.2.1.4 Fondul pentru transportul studenților

Articolul 205, alineatul (2) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011 prevede faptul că „în timpul anului universitar, studenții înmatriculați la forma de învățământ cu frecvență, în instituțiile de învățământ superior acreditate, în vârstă de până la 26 de ani, beneficiază de tarif redus cu minimum 50% pe mijloacele de transport local în comun, transportul intern auto, feroviar și naval. Studenții orfani sau proveniți din casele de copii beneficiază de gratuitate pentru aceste categorii de transport”. În vederea acordării reducerii pe mijloacele de transport local în comun, Ministerul Educației Naționale (MEN) alocă anual o subvenție pentru acoperirea cheltuielilor generate de această facilitate. Aceasta este acordată pentru fiecare student bugetat, respectând condițiile prevăzute la art. 205, alin. (2) din LEN. În prezent, există o variație anuală nesemnificativă din punct de vedere al alocării bugetare anuale unitare pentru transportul local în comun al studenților (acordată pentru fiecare student bugetat). În anul 2008 aceasta subvenție anuală era de 96 lei/student, crescând până la valoarea de 107,69 lei/student în anul 2014, pentru a scădea din nou sub pragul de 100 lei, ajungând la suma de 98,19 lei/student, după cum a fost proiectată în bugetul MENCȘ din anul 2016. Prognoza pe care o întâlnim în respectiva propunere de buget pentru anul 2016 nu este nici ea încurajatoare, urmând ca subvenția să rămână ancorată în jurul sumei de 98 lei/student/an universitar.

1.2.1.5 Fondul pentru investiții

Unul dintre capitolele bugetare cele mai afectate de tăierile bugetare cauzate de problemele economice ale României din perioada 2009-2011 este capitolul ce se referă la investițiile de capital din instituțiile de învățământ superior. Investițiile realizate de MEN, precum și obiectivele de capital și alte dotări au suferit cele mai mari pierderi procentuale. Bugetul destinat investițiilor și reparațiilor capitale pentru infrastructura academică a scăzut până în anul 2014 cu 84,77% față de anul 2008, ajungând, de la un total de 556.060.000 lei în 2008, la doar 84.700.000 lei în 2014. De asemenea, suma acordată pentru obiective de capital și alte dotări a scăzut de la 1.009.590.000 lei în 2008, la 47.360.000 lei în 2014, înregistrându-se o scădere de 95,31%. În anul 2016 a fost alocată pentru obiective de capital și alte dotări, dar și pentru alte investiții, suma totală de 154.374.000 lei, reprezentând 9,86% din suma totală care a fost alocată în 2008 (1.565.650.000 lei). Tot în anul 2016 au fost prevăzute pentru investiții în cămine studentești, aproximativ 29.419.000 lei din bugetul MENCȘ, respectiv 9.370.000 lei din surse proprii ale instituțiilor de învățământ superior. Remarcăm în anul 2016, față de anul 2015, o creștere de 10,99% a fondurilor alocate de MENCȘ pentru investițiile în căminele studentești, respectiv o creștere cu 68,4% a fondurilor alocate din surse proprii, creștere datorită procesului treptat de deblocare a soldurilor instituțiilor de învățământ superior.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

1.2.1.6 Tabere studentești

În conformitate cu articolul 12, alineatul (3) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011, „statul acordă premii, burse, locuri în tabere și alte asemenea stimulente elevilor și studenților cu performanțe școlare și universitare, precum și cu rezultate remarcabile în educația și formarea lor profesională sau în activități culturale și sportive”. În prezent, Ministerul Tineretului și Sportului (MTS) alocă anual un număr de 6000 de locuri în tabără pentru studenți, exclusiv în perioada vacanței de vară, prin Programul Național „Tabere Studentești”. Pentru aceste locuri, MTS plătește câte 100 lei pentru fiecare dintre cele cinci zile de tabără, efortul bugetar total fiind de 3.000.000 de lei. În cadrul *Raportului cu privire la implementarea Programului Național „Tabere Studentești” 2015*, ANOSR a demonstrat importanța implementării unor măsuri precum creșterea duratei unui sejur de tabără de la 5 la 7 zile, introducerea taberelor studentești de iarnă sau creșterea numărului de locuri pentru studenții beneficiari ai Programului Național „Tabere Studentești” de la 6000 la cel puțin 7000 de locuri.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

1.2.2 Cadrul legislativ

Legea Educației Naționale nr. 1/2011 a suferit un număr semnificativ de modificări de la adoptarea acesteia și până în prezent. De asemenea, legislația conexă suferă modificări anual, uneori chiar pe parcursul aceluiași an școlar sau universitar. Prin urmare, este foarte dificil să existe și să fie implementate politici publice coerente și strategii multianuale în sistemul educațional din România.

Actualul cadrul legislativ, deși statuează faptul că studenții sunt parteneri egali, cu drepturi depline în sistemul de învățământ superior, nu oferă acestora posibilitatea de a-și exercita în mod corespunzător acest statut. Printre exemplele negative cele mai cunoscute se numără participarea studenților într-o pondere foarte mică în procesul de alegere al rectorilor, respectiv absența studenților din Consiliile Departamentelor.

De asemenea, în continuare există ingerințe politice semnificative în sistemul de învățământ superior, tocmai datorită cadrului legislativ, extrem de permisiv din acest punct de vedere, persoanele din funcțiile de conducere din universități putând să ocupe concomitent și funcții politice. În plus, sunt arhicunoscute cazurile în care decidenți politici au modificat legislația de resort astfel încât să fie achitați în cazul anumitor derapaje de la normele de etică academică, cele mai cunoscute fiind cele referitoare la plagiat, astfel de practici atentând la o serie de valori fundamentale care ar trebui să guverneze sistemul de educație: integritate, transparență, competență și meritocrație.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

1.2.3 Echitate în învățământul superior

În prezent, România traversează un paradox din punct de vedere social. Chiar dacă în prima decadă a anilor 2000, dar chiar și în ultimii ani, a fost înregistrată o creștere economică semnificativă, ritmul de creștere fiind cel mai mare din Uniunea Europeană în anii **2015 și 2016**, în continuare ne situăm pe ultimele poziții din punct de vedere al ratei de risc de sărăcie. În anul **2015**, conform datelor Eurostat, **7.435.000** de români se încadrau în categoria celor cu risc de sărăcie sau excluziune socială. Tot în același an, **46%** dintre tinerii cu vârsta între **0-16 ani** trăiau la limita sărăciei, respectiv **47%** dintre cei cu vârsta între **16-24 ani** erau într-o situație similară. Datele sunt îngrijorătoare, practic unul din doi tineri suferind din cauza limitărilor financiare și nu numai. O situație mai dificilă se înregistrează în prezent doar în Bulgaria.

În anul **2016**, **57,47%** din populația cu vârsta cuprinsă între **25 și 34 de ani** provenea din mediul urban, în timp ce **40,22%** avea domiciliul în mediul rural. În același timp, conform unor date INS Amigo din 2015, **85,45%** din populația cu nivel de instruire superior rezida în mediul urban, în timp ce numai **14,55%** avea domiciliul în mediul rural. La polul opus, **24,69%** din populația din mediul urban are nivel de instruire gimnazial, în timp ce **75,31%** era din mediul rural.

Grupe de vârste	Mediul urban	% urban din total	Mediul rural	% rural din total	Total
25-29 ani	809.514	59,64%	547.772	40,36%	1.357.286
30-34 ani	782.508	59,93%	523.174	40,07%	1.305.682
25-34 ani	2.150.882	59,78%	1.070.946	40,22%	2.662.968

Tabel 4. Populația rezidentă la 1 ianuarie pe grupe de vârstă, în 2016 (sursa: INS Tempo)

În mod cert există o distribuție inechitabilă a populației tinere în rândul populației universitare, fie doar și raportându-ne mediul de rezidență. Aceste discrepanțe semnificative pot fi corectate doar prin elaborarea unor măsuri care să asigure un mediu educațional accesibil și echitabil. Prin urmare, un deziderat unanim acceptat, cel de transforma sistemul de învățământ superior românesc într-unul deschis tuturor categoriilor socio-economice, este departe de a fi atins, din cauza faptului că nu există sisteme eficiente de sprijin pentru studenții vulnerabili la abandonul universitar în special din motive financiare, dar nu numai. Parte dintre aceste probleme au fost menționate la capitolul referitor la finanțarea învățământului superior, fiind soluționabile doar prin măsuri ce presupun alocarea de resurse financiare suplimentare. Altele, însă, necesită și modificări legislative și o schimbare de paradigmă asupra abordării respectivului subiect. Spre exemplu, studenții nu beneficiază de asistență medicală adecvată, de calitate și gratuită în centrele universitare, sau nu există o strategie clară cu privire la implementarea unor măsuri care să sprijine studenții cu dizabilități. De asemenea, este necesară o regândire a rolului burselor studentești și a modului în care acestea trebuie acordate pornind de la realitățile sociale ale României.

ANOSR este membru în:

European Students' Union

Consiliul Tineretului din România

Alianța pentru o Românie Curată

 facebook.com/anosr.ro
 office@anosr.ro
 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61, camera 12-13, sector 1, București, 010223

1.2.4 Practica, consilierea și orientarea în carieră a studenților

Componenta practică a procesului didactic este decisivă pentru calitatea absolvenților unui anumit program de studiu și pentru nivelul competențelor pe care aceștia reușesc să le dobândească. În momentul de față există diferențe semnificative între conținuturile planurilor de învățământ ale programelor de studii universitare și nevoile și cerințele pe care piața muncii le are de la absolvenți.

În plus, unul dintre principalele motive ale abandonului universitar este alegerea greșită a specializării, cauzată de lipsa de consiliere în carieră. Teoretic, aceasta ar trebui susținută de centrele de consiliere și orientare în carieră din universități, a căror metodologie-cadru de funcționare a fost aprobată prin OMEN nr. 650 din 19 noiembrie 2014 și revizuită prin OMECȘ nr. 3070 din 14 ianuarie 2015. Conform unor date ANOSR din anul 2016, **53%** din CCOC au între 1 și 5 angajați, în timp ce doar **25%** au între 6-10 angajați. În medie, centrele de consiliere și orientare în carieră au doar **2,76** angajați cu normă întreagă. Dintre aceștia, **21,8%** sunt psihologi cu atestat profesional, **20%** sunt psihologi fără atestat, **8,18%** sunt sociologi, **34,55%** consilieri în carieră, în timp ce **15,45%** ocupă alte posturi. Concluzionând, raportul în prezent este de un consilier la **3444,88** de studenți, deși reglementările în vigoare ne spun că ar trebui să existe minimum un astfel de angajat la 2000/studenți. În plus, în anul 2015 au fost consiliați numai **27.537 studenți** (ceea ce reprezintă doar **9,51% din totalul populației de studenți**), media fiind de **860** de studenți consiliați în fiecare CCOC.

De asemenea, actuala legislație nu oferă un cadru favorabil pentru derularea de stagii de practică și internshipuri, care să stimuleze participarea studenților la astfel de programe, garantându-le calitatea acestora. În plus, numărul insuficient de ore de practică din planurile de învățământ ale programelor de studii afectează în mod vădit calitatea procesul educațional și a competențelor dobândite de studenți la absolvire.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

1.2.5 Învățământ de calitate și centrat pe student

România, ca stat membru al Spațiului European al Învățământului Superior, urmărește să implementeze liniile directoare ale Procesului Bologna. Din păcate, există încă multe decalaje între obiectivele propuse la nivel european, și asumate de România prin Comunicatele Ministeriale semnate, respectiv realitatea din sistemul universitar autohton.

Nu putem discuta despre un sistem de asigurare și evaluare a calității eficient, atâta vreme cât Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior din România (ARACIS) desfășoară, spre exemplu, evaluările instituționale în baza unei metodologii neactualizate din anul 2006, în condițiile în care între timp au fost elaborate noi standarde și linii directoare la nivel european. De asemenea, în continuare, studenții nu sunt implicați în toate procesele de evaluare și asigurare a calității, deși reglementările europene presupun acest lucru.

Deși paradigma sistemului de învățământ superior românesc este, teoretic, una centrată pe student, universitățile nu au reușit, atât prin prisma corpului profesoral, cât și a infrastructurii academice, să implementeze acest tip de învățământ. Chiar dacă există cazuri concrete de bună practică, există și multe impedimente care îngreunează implementarea unui învățământ cu adevărat centrat pe student. Foarte multe cadre didactice universitare nu au pregătirea necesară pentru a utiliza metode de predare adaptate nevoilor studenților, în special din cauza formării inițiale deficitare sau inexistente în acest sens.

La nivel european, „cercetarea la nivel predoctoral a fost recunoscută ca fiind parte integrantă a educației universitare”. Studenții de la ciclul licență și master pot să realizeze investigații originale sau să exploreze ceva nou, rezultatele cercetării urmând a fi prezentate la conferințe de specialitate, respectiv să fie publicate în jurnale de specialitate (Bondar 2012). În raportul *Joint Research Centre*, al Comisiei Europene pentru România, realizat în anul 2015 și intitulat *Stairway to Excellence*, singurele mențiuni referitoare la studenți sunt cele referitoare la studenții doctoranzi și fondurile accesate prin intermediul unor programe de tip POSDRU sau POCU, semn al faptului că studenții din ciclurile inferioare de studiu nu sunt văzuți drept parteneri reali în procesul de cercetare. De asemenea, în *Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020*, cuvintele „student” și „masterand” nu sunt menționate niciodată.

În contextul în care, la nivel european, prin intermediul unor programe precum *Horizon 2020*, se sprijină participarea studenților din ciclurile de studiu licență și master în proiecte de cercetare, în România există doar foarte puține linii de finanțare pentru tinerii cercetători sau care să sprijine implicarea acestora în astfel de proiecte. Deși există un progres constant (de exemplu, a scăzut vârsta maximă până la care se putea aplica pentru programul *Tinere echipe de cercetători*, gestionat de UEFISCDI), pe termen mediu și lung nu există perspective care să conducă la o îmbunătățire semnificativă în ceea ce privește implicarea studenților de la ciclurile de licență și master în proiectele de cercetare.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

1.2.6 Internaționalizarea universităților românești

Procesul de internaționalizare al instituțiilor de învățământ superior din România a fost unul care s-a dezvoltat continuu, însă fără a exista până în prezent o strategie coerentă la nivel național. Acest proces este stimulat de anumite tendințe globale precum expansiunea continuă a fenomenelor de globalizare și migrație. Statele descoperă oportunități în a susține un astfel de proces, generând în primul rând venituri pentru bugetul național, respectiv chiar atingând anumite obiective diplomatice. În anul universitar 2012-2013 au fost înregistrați în România doar 10.900 studenți internaționali, pentru ca în anul universitar următor să fie înregistrați 16.000 (UEFISCDI 2015).

Conform unor date din anul 2015, 43 din 92 de universități aveau informații vagi sau deloc despre internaționalizare în documente oficiale ale instituției, 30 de universități au menționat internaționalizarea educației, mobilități și parteneriate în termeni generali, în timp ce doar 19 universități au stabilit obiective detaliate și referințe concrete privind internaționalizarea învățământului superior în respectivele documente (UEFISCDI 2015).

De asemenea, în prezent studenții internaționali se integrează dificil în comunitatea universitară, întrucât serviciile studentești nu sunt adaptate pentru aceștia. Acest lucru demonstrează faptul că instituțiile de învățământ superior din România nu dezvoltă suficient un proces de tip „internaționalizare acasă”, punând prea puțin accentul pe această dimensiune.

În mod natural, procesul de internaționalizare va contribui la creșterea numărului de studenți internaționali în România și la creșterea vizibilității învățământului superior românesc în afara țării. Totuși, în lipsa unei strategii coerente la nivel național, acest proces nu va avea dinamica corespunzătoare potențialului pe care îl are țara noastră, existând posibilitatea apariției unor clivaje între studenții români și internaționali.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

1.2.7 Casele de Cultură ale Studenților

Casele de Cultură ale Studenților sunt instituții care, în ultimii ani, pe fondul subfinanțării și a politizării excesive, s-au îndepărtat de scopul pentru care au fost înființate și, implicit, de studenți, devenind de multe ori mecanisme utilizate în scop politic sau pentru organizarea diverselor evenimente fără nicio legătură cu mediul universitar. Infrastructura acestora se degradează, resursa umană este de cele mai multe ori insuficientă sau slab pregătită, evenimentele proprii nu atrag public studentesc, iar serviciile oferite pentru studenți sunt, de obicei, necorelate cu nevoile și dorințele acestora. În foarte puține cazuri studenții au o comunicare directă cu aceste instituții, iar reprezentanții studenților nu au niciun cuvânt de spus în administrarea acestora.

În prezent, Casele de Cultură ale Studenților, fără a exista în toate centrele universitare, funcționează sub administrarea Ministerului Tineretului și Sportului, universitățile, Ministerul Educației Naționale sau organizațiile studentești neavând niciun cuvânt de spus în ceea ce privește funcționarea acestora.

Promovarea culturii în rândul studenților și, mai ales, promovarea tinerilor artiști, trebuie să fie o preocupare constantă a instituțiilor de stat, în strânsă legătură cu nevoile acestora. Pentru acest lucru, Casele de Cultură ale Studenților au nevoie de o regândire a scopului și modalității de funcționare și organizare, în așa fel încât să răspundă dorințelor beneficiarilor primari, studenții.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

1.3 Propuneri de măsuri și inițiative pentru îmbunătățirea situației actuale și a prognozei existente pentru următorii ani

În acord cu ideile prezentate în introducere și problemele semnalate în diagnoza din capitolele anterioare, se impun o serie de măsuri ce vizează aspecte financiare, respectiv legislative cu privire la învățământul superior din România. În conformitate cu cele 15 obiective ale studenților lansate de Alianța Națională a Organizațiilor Studentești din România (ANOSR) în cadrul campaniei *Viitorul Implică Studenții*, acestea sunt:

1) Măsuri ce vizează finanțarea învățământului superior

- a. Creșterea finanțării de bază în anul 2017 până la cel puțin 6522,06 lei/student echivalent unitar, alocația bugetară totală pentru acest capitol ajungând la minimum 4.183.386.247,26 lei.
- b. Creșterea fondului pentru burse studentești pentru anul 2017 cu cel puțin 321 582 900 lei, până la cel puțin 201,6 de lei/lună/student bugetat, alocarea bugetară totală pentru acest capitol ajungând la minimum 546.638.400 lei.
- c. Creșterea subvenției pentru cămine și cantine aferentă anului 2017 până la suma de cel puțin 6204,33 lei pentru fiecare student cazat, indiferent de forma de studii (cu sau fără taxă), alocarea bugetară totală urmând să fie de cel puțin 645.752.870,73 lei.
- d. Creșterea fondului pentru transportul studenților în anul 2017 cu cel puțin 18.039.830,29 lei, până la suma de cel puțin 44.650.744,29 lei.
- e. Creșterea fondurilor alocate pentru investiții în infrastructura academică și cea specifică serviciilor studentești cu 1320,98%, până la cel puțin suma de 2.193.639.300 lei.
- f. Creșterea fondurilor anuale alocate pentru cercetare până la cel puțin 1% din Produsul Intern Brut.
- g. Alocarea finanțării universităților de stat din România în funcție de criterii și indicatori de calitate și performanță, construiți în consultare directă cu reprezentanții studenților.
- h. Alocarea de resurse financiare specifice pentru centrele și programele de consiliere și orientare în carieră din universități.
- i. Fonduri bugetare, inclusiv europene, pentru adaptarea sistemului educațional la nevoile studenților cu dizabilități.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

2) Măsuri ce vizează aspecte legislative

- a. Adoptarea unei legi a educației clară, coerentă, care să constituie baza unei dezvoltări strategice multianuale a sistemului de învățământ superior românesc.
- b. Legislație conexasă actualizată, clară și coerentă, astfel încât să nu mai existe acte normative fără norme de aplicare sau cu prevederi contrare legislației principale în vigoare.
- c. Modificarea Legii Educației Naționale în așa fel încât studenții să participe în procesul de alegere al rectorului într-un procent de minimum 25% din totalul electoratului.
- d. Modificarea Legii Educației Naționale în așa fel încât studenții să facă parte din Consiliile Departamentale în proporție de minimum 25%.
- e. Adoptarea unei noi Hotărâri de Guvern *privind stabilirea criteriilor generale de acordare a burselor și a altor forme de sprijin material pentru studenți*, care să țină cont de realitățile actuale și care să eficientizeze aceste mecanisme de sprijin pentru studenți
- f. Modificarea Legii Educației Naționale și adoptarea unei Hotărâri de Guvern care să acorde gratuitate sau reducere de minimum 50% la transportul feroviar atât pentru studenții români sau internaționali înmatriculați la universități din afara României, cât și pentru elevii de la școlile postliceale și de învățământul terțiar non-universitar.
- g. Adoptarea unor măsuri care să conducă la respectarea art. 205, alin. (3) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011, care prevede reduceri de 75% acordate studenților pentru accesul la muzee, concerte, spectacole de teatru, operă, film, la alte manifestări culturale și sportive organizate de instituții publice.
- h. Adoptarea unor măsuri care să conducă la eficientizarea programului „Euro 200”, prin creșterea plafonului de venit net maxim lunar mediu/membru de familie, scăderea numărului minim necesar de credite promovate la maximum 30 sau indexarea sumei acordate în bonuri valorice pentru achiziționarea sistemelor de calcul, astfel încât elevii și studenții să poată să achiziționeze calculatoare.
- i. Introducerea unui curs de etică, integritate și scriere academică drept disciplină obligatorie în semestrul I al primului an de studiu, pentru toate programele de studii ale tuturor facultăților universităților din România.
- j. Operaționalizarea unei platforme online, accesibilă tuturor, care să indexeze toate lucrările de licență, master și doctorat realizate în universitățile acreditate din sistemul de învățământ superior românesc.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- k. Sistem de sancțiuni clar și ușor de aplicat în situațiile în care se constată încălcări ale normelor de etică și integritate academică.
- l. Introducerea incompatibilității între funcțiile de conducere din instituțiile de învățământ superior (rector, prorector, decan, prodecan, director de departament, director general administrativ, director CSUD, director școală doctorală) și funcțiile de deputat, senator sau o funcție de conducere într-un partid politic.
- m. Adoptarea unui cadru legislativ coerent și compatibil cu normele europene în ceea ce privește calificările, domeniu ce urmează să fie gestionat exclusiv de către Ministerul Educației Naționale.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

3) Măsuri ce vizează echitatea sistemului de învățământ superior

- a. Burse sociale cumulabile cu celelalte tipuri de burse și care să acopere în mod real cheltuielilor lunare de cazare, masă, îmbrăcăminte, încălțăminte și materiale de studiu ale studenților.
- b. Locuri de cazare în căminele studentești și mese zilnice la cantinele universitare acordate în regim gratuit pentru studenții proveniți din categorii defavorizate.
- c. Locuri finanțate de la bugetul de stat pentru ciclurile de licență și master acordate în funcție de criterii sociale.
- d. Eliminarea tuturor taxelor nejustificate percepute de universități: de înscriere, de înmatriculare/confirmare, de bibliotecă etc.
- e. Tabere studentești acordate atât iarna, cât și vara, într-un număr corespunzător, care să satisfacă cererile și nevoile studenților.
- f. Asistență medicală gratuită pentru studenți, în fiecare centru universitar, în policlinici studentești dotate corespunzător.
- g. Acordarea de locuri gratuite în căminele studentești pentru studenții proveniți din categorii defavorizate.
- h. Construirea/amenajarea a cel puțin 20 000 de noi locuri de cazare pentru studenți la nivel național, distribuite optim în urma unei analize a nevoilor fiecărui centru universitar
- i. Fonduri speciale pentru a sprijini universitățile să își adapteze atât spațiile de studiu, cazare și service a mesei, cât și materialele didactice pentru nevoile acestor persoane.
- j. Dezvoltarea de servicii distincte în fiecare universitate, cu personal specializat, pentru sprijinul persoanelor cu dizabilități.
- k. Introducerea în *Pachetul integrat pentru combaterea sărăciei* al Guvernului României a unor măsuri ce vizează și accesul tinerilor la programe de studii universitare, precum locuri pentru programele de studii de licență și master finanțate de la bugetul de stat acordate tinerilor proveniți din medii socio-economice defavorizate, respectiv cazare, masă, îmbrăcăminte, încălțăminte, materiale de studiu și servicii de consiliere și orientare în carieră asigurate gratuit, lunar, pentru studenții proveniți din medii socio-economice defavorizate, pe toată perioada studiilor de licență și masterat, revitalizarea programului de burse pentru studenți din mediul rural ș.a.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anost.ro

office@anosr.ro

www.anost.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

4) Măsuri ce vizează practica, consilierea și orientarea în carieră a studenților

- a. Asigurarea unei finanțări care permită angajarea a cel puțin unei resurse umane specializată (consilier în carieră, sociolog, psiholog) pentru fiecare 500 de elevi/studenți.
- b. Stagii anuale de consiliere și orientare în carieră de calitate obligatorii pentru fiecare elev/student.
- c. O lege a stagiilor de practică ce să reglementeze drepturile și obligațiile angajatorilor și ale stagiilor, pornind de la modele de bună practică la nivel național și internațional.
- d. Planurile de învățământ ale programelor de studii să cuprindă un procent semnificativ mai mare de activități cu un caracter aplicabil și practic, în conformitate cu necesitățile existente în piața muncii, atât la nivel local, cât și la nivel regional, național sau internațional.
- e. Stagii de practică de calitate pentru studenți, oferite prin parteneriate între universități și angajatori.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

5) Măsuri ce vizează un tranziția către învățământ de calitate și centrat pe student

- a. Reformarea sistemului de formare inițială a cadrelor didactice.
- b. Subvenționarea suplimentară a bibliotecilor universitare, inclusiv cele care nu sunt în subordinea Ministerului Educației Naționale, și implementarea unor măsuri care să conducă la un mediu bibliotecar mai atractiv pentru studenți, inclusiv printr-o mai mare implicare a bibliotecarilor, creșterea conectivității la resursele învățării (în special baze de date științifice internaționale), respectiv modernizarea infrastructurii academice cu această destinație.
- c. Cadru legislativ care să permită trasee educaționale cât mai flexibile.
- d. Realizarea unei clasificări a universităților din România pornind de la criteriile de performanță, dar care evaluează și calitatea predării, serviciile studentești și implicarea instituțiilor de învățământ superior în abordarea diferitelor probleme ce țin de dimensiunea socială a educației, stimularea participării studenților în luarea deciziilor, respectiv implementarea continuă a unor măsuri ce privesc etica și integritatea academică.
- e. Realizarea unei evaluări profunde a școlilor doctorale, cu participarea unor experți internaționali, pornind de la criteriile eligibile cu cele specifice școlilor doctorale de prestigiu din Spațiul European al Învățământului Superior, cu accent pe respectarea normelor de integritate și etică academică, dar și pe calitatea tezelor aprobate.
- f. Alocarea de fonduri pentru investiții în materiale didactice și infrastructură academică.
- g. O metodologie de evaluare externă a calității corelată cu standardele europene în domeniu (ESG 2015).
- h. O agenție de asigurare externă a calității în învățământul superior transparentă și performantă.
- i. Implicarea studenților în toate procesele de evaluare și asigurare a calității (evaluări instituționale, evaluări de programe de studii, comisii interne de evaluare și asigurare a calității etc.).
- j. Implicarea studenților de la ciclurile de licență și master în echipe și proiecte de cercetare.
- k. Adoptarea unei strategii de internaționalizare a învățământului superior din România și sprijinirea financiară a universităților performante pentru a se promova la nivel internațional și pentru a urca în topurile internaționale.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

1.4 Impactul scontat al implementării măsurilor și inițiativelor propuse

Aceste măsuri propuse ar putea conduce în timp scurt la îmbunătățirea semnificativă a situației învățământului superior românesc. Pornind de la liniile directoare ale Procesului Bologna, asumat de România acum mai bine de un deceniu, constatăm că există în continuare foarte multe aspecte deficitare, în ciuda angajamentelor luate de țara noastră în cadrul Conferințelor Ministeriale. Abordarea superficială, specifică guvernelor anterioare, trebuie modificată semnificativ, astfel încât educația să devină cu adevărat prioritară pentru actul de guvernare. Creșterea substanțială a finanțării învățământului superior poate deveni dăunătoare dacă nu este însoțită de un pachet de măsuri legislative și de strategii bine conturate, cu un calendar concret și acțiuni determinante.

Adoptarea măsurilor ce implică un efort bugetar imediat ar conduce la o creștere a bugetului alocat învățământului superior cu 0,8794 % din Produsul Intern Brut înregistrat în 2015. Dacă luăm în considerare și cercetarea, creșterile totale ar ajunge la 1,5794 % din PIB, urmând ca pentru învățământul superior și cercetarea din România guvernul să aloce 2,2172 % din PIB. Desigur, aceste creșteri nu sunt suficiente pentru a atinge procentul de 6% din PIB care ar trebui alocat educației anual, dar ar reuși să rezolve multe probleme ardente ale sistemului, în special cele care vizează studenții și serviciile acordate acestora, ameliorând considerabil situația acestora din prezent.

Setul de măsuri propuse, în special cele care vizează dimensiunea socială a educației, ar urma să conducă la creșterea numărului de studenți, mai ales din mediile subreprezentate astăzi, întrucât aceștia ar beneficia de mijloace suplimentare de sprijin pentru a se întreține în timpul studiilor universitare. Totodată, numărul de studenți nevoiți să se angajeze în timpul anilor petrecuți în instituțiile de învățământ superior ar scădea, întrucât un quantum corespunzător al burselor ar constitui un venit garantat care le-ar permite să se concentreze exclusiv pe studiu.

Adoptarea unor măsuri legislative care să conducă la stabilitate și echilibru în sistemul de învățământ superior ar conduce în mod automat la elaborarea unor strategii pe termen mediu și lung ale instituțiilor de învățământ superior în raport cu realitățile socio-economice și înglobând inclusiv procese precum internaționalizarea.

Învățământul superior românesc ar urma să reintre pe o traiectorie a unui progres continuu spre un învățământ de calitate, unde studentul să fie cu adevărat în centru activităților didactice și care ar avea universități clasate în straturile superioare ale clasificărilor internaționale. Normele privind etica și integritatea academică ar urma să reabiliteze imaginea exterioară și încrederea tuturor actorilor din societate în învățământul superior românesc.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

1.5 Indicatori de aplicare și monitorizare a măsurilor și inițiativelor propuse

1) Adoptarea unor măsuri cu privire la creșterea finanțării învățământului superior (20%)

a. Creșterea finanțării de bază. (2,22%)

- i. Adoptarea *Legii Bugetului de Stat pentru anul 2017*, în speță a bugetului Ministerului Educației Naționale, unde să fie prevăzută suma necesară care să asigure creșterea finanțării de bază până la cel puțin 6522,06 lei/student echivalent unitar, alocația bugetară totală pentru acest capitol fiind de minimum 4.183.386.247,26 lei. *Termen: 1 februarie 2017*
- ii. Realizarea unei analize de către Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior (CNFIS) și Consiliul Național de Statistică și Prognoză a Învățământului Superior (CNSPIS), împreună cu actorii relevanți din sistem, astfel încât să fie calculate în mod real, costurile necesare pentru școlarizarea fiecărui student. *Termen: iulie 2017*

b. Creșterea fondului pentru burse studentești. (2,22%)

- i. Adoptarea *Legii Bugetului de Stat pentru anul 2017*, în speță a bugetului Ministerului Educației Naționale, unde să fie prevăzută suma necesară care să asigure creșterea fondului pentru burse studentești cu cel puțin 321 582 900 lei, până la cel puțin 201,6 de lei/lună/student bugetat, alocarea bugetară totală pentru acest capitol fiind de minimum 546.638.400 lei. *Termen: 1 februarie 2017*

c. Creșterea subvenției pentru cămine și cantine. (2,22%)

- i. Adoptarea *Legii Bugetului de Stat pentru anul 2017*, în speță a bugetului Ministerului Educației Naționale, unde să fie prevăzută suma necesară care să asigure creșterea subvenției pentru cămine și cantine până la cel puțin 6204,33 lei pentru fiecare student cazat, indiferent de forma de studii (cu sau fără taxă), alocarea bugetară totală urmând să fie de cel puțin 645.752.870,73 lei. *Termen: 1 februarie 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- d. Creșterea fondului pentru transportul studenților. (2,22%)
- i. Adoptarea Legii Bugetului de Stat pentru anul 2017, în speță a bugetului Ministerului Educației Naționale, unde să fie prevăzută suma necesară care să asigure creșterea fondului pentru transportul studenților cu cel puțin 18.039.830,29 lei, până la suma totală de minimum 44.650.744,29 lei.
Termen: 1 februarie 2017
- e. Creșterea fondurilor alocate pentru investiții. (2,22%)
- i. Adoptarea Legii Bugetului de Stat pentru anul 2017, în speță a bugetului Ministerului Educației Naționale, unde să fie prevăzută suma necesară care să asigure creșterea fondului pentru investiții în infrastructura academică și cea specifică serviciilor studentești până la cel puțin 2.193.639.300 lei.
Termen: 1 februarie 2017
- f. Creșterea fondurilor anuale alocate pentru cercetare. (2,22%)
- i. Adoptarea Legii Bugetului de Stat pentru anul 2017, în speță a bugetului Ministerului Educației Naționale, unde să fie prevăzută suma necesară care să asigure creșterea fondurilor alocate pentru cercetare până la cel puțin 1% din Produsul Intern Brut. *Termen: 1 februarie 2017*
- g. Alocarea finanțării universităților de stat din România în funcție de criterii și indicatori de calitate și performanță, construiți în consultare directă cu reprezentanții studenților. (2,22%)
- i. Adoptarea unei noi metodologii de finanțare a instituțiilor de învățământ superior de către CNFIS și aprobată de MENCȘ, care să fie multianuală și să conducă treptat la creșterea procentul alocat universităților în funcție de criterii și indicatori de calitate și performanță, în detrimentul finanțării de bază. *Termen: noiembrie 2017*
- h. Alocarea de resurse financiare specifice pentru centrele și programele de consiliere și orientare în carieră din universități. (2,22%)
- i. Adăugarea de prevederi în *Metodologia-cadru privind organizarea și funcționarea centrelor de consiliere și orientare în carieră în sistemul de învățământ superior din România* privind finanțarea CCOC, constituindu-se un fond separat pentru acest aspect alocat de la bugetul de stat în funcție de numărul de studenți ai universității. *Termen: martie 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- i. Fonduri bugetare, inclusiv europene, pentru adaptarea sistemului educațional la nevoile studenților cu dizabilități. (2,22%)
 - î. Accesarea unor linii de finanțare europene, de către Ministerul Educației Naționale în colaborare cu Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene, în vederea realizării unui program național de investiții în infrastructura academică necesară studenților cu dizabilități (inclusiv fonduri pentru adaptarea curriculei, resurselor de învățare și mecanismelor de predare și examinare pentru nevoile acestor categorii de studenți, precum și pentru formarea cadrelor didactice și personalului auxiliar și administrativ din universități pentru a lucra cu acești studenți).
Termen: august 2017

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

2) Măsurile ce vizează aspecte legislative (20%)

- a. Adoptarea unei noi legi a educației. (1,66%)
 - i. Adoptarea unei noi legi a educației, după consultarea tuturor partenerilor de dialog și în colaborare cu Administrația Prezidențială, prin intermediul proiectului România Educată. *Termen: aprilie 2018*
- b. Modificarea Legii Educației Naționale în așa fel încât studenții să participe în procesul de alegere al rectorului într-un procent de minimum 25% din totalul electoratului. (1,66%)
 - i. Inițierea și adoptarea unui proiect de lege în Parlamentul României care să amendeze Legea Educației Naționale nr. 1/2011, astfel încât să fie introdusă și această prevedere. *Termen pentru inițiere: februarie 2017*
- c. Modificarea Legii Educației Naționale în așa fel încât studenții să participe în procesul de alegere al rectorului într-un procent de minimum 25% din totalul electoratului. (1,66%)
 - i. Inițierea și adoptarea unui proiect de lege în Parlamentul României care să amendeze Legea Educației Naționale nr. 1/2011, astfel încât să fie introdusă și această prevedere. *Termen pentru inițiere: februarie 2017*
- d. Adoptarea unei noi Hotărâri de Guvern privind stabilirea criteriilor generale de acordare a bursei și a altor forme de sprijin material pentru studenți, care să țină cont de realitățile actuale și care să eficientizeze aceste mecanisme de sprijin pentru studenți. (1,66%)
 - i. Adoptarea unui proiect de Hotărâre de Guvern care să conducă la modificarea prevederilor existente în Hotărârea de Guvern nr. 445/1997, actualizată prin Hotărârea de Guvern nr. 558/1998, pornind de la *Propunerea ANOSR pentru modificarea Hotărârii de Guvern privind stabilirea criteriilor generale de acordare a bursei și a altor forme de sprijin material pentru studenți*, în așa fel încât fiecare universitate să fie obligată să aloce cel puțin 30% din fondul total de burse pentru bursele pentru ajutor social. *Termen: februarie 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- e. Modificarea Legii Educației Naționale și adoptarea unei Hotărâri de Guvern care să acorde gratuitate sau reducere de minimum 50% la transportul feroviar atât pentru studenții români sau internaționali înmatriculați la universități din afara României, cât și pentru elevii de la școlile postliceale și de învățământul terțiar non-universitar. (1,66%)
- i. Inițierea și adoptarea unui proiect de lege în Parlamentul României care să amendeze Legea Educației Naționale nr. 1/2011 în așa fel încât gratuitatea la transportul feroviar să se acorde atât pentru studenții români sau internaționali înmatriculați la universități din afara României, cât și pentru elevii de la școlile postliceale și de învățământul terțiar non-universitar. De asemenea, este necesare abrogarea unor documente precum HG nr. 309 /1996, OMÎ nr. 4055/1996, HG nr. 1.187/2000, OUG nr. 32/2001, art. 13, alin. (2), OUG nr. 22/2003, HG nr. 1.367/2003, OMTCT nr. 972/2003, OMECT nr. 5572/2003, OMEC nr. 5692/2005, OMTCT nr. 2183/2005 sau HG nr. 1.468/2005. *Termen pentru inițiere: martie 2017*
- f. Adoptarea unor măsuri care să conducă la respectarea dreptului la o reducere de 75% acordată studenților pentru accesul la instituții culturale. (1,66%)
- i. Realizarea unei analize de către Ministerul Culturii și Identității Naționale, cu sprijinul ANOSR, în care să se reflecte instituțiile de cultură din subordinea MCIN care nu aplică prevederile legale. Ulterior, MCIN va emite unul sau mai multe ordine de ministru și va lua măsurile necesare astfel încât aceste instituții de cultură să respecte prevederile LEN cu privire la reducerea de 75% acordată studenților. *Termen: februarie 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- g. Adoptarea unor măsuri care să conducă la eficientizarea programului „Euro 200”. (1,66%)
- i. Modificarea Legii nr. 269/2004 prin creșterea plafonului de venit net maxim lunar mediu/membru de familie de la 150 lei la valoarea salariului de bază minim brut la nivel național (1450 de lei), în conformitate cu prevederile legale care statuează indexarea anuală acestui plafon cu indicele de creștere a prețurilor de consum, indexarea sumei acordate în bonuri valorice pentru achiziționarea sistemelor desktop/laptop-urilor/notebook-urilor cu indicele de creștere a prețurilor de consum, de la 200 euro la 580 de euro, astfel încât elevii și studenții să își poată achiziționa calculatoare performante, respectiv scăderea numărului necesar de credite promovate de studenți pentru a fi eligibili, de la 50 la 30, pentru a putea lărgi baza teoretică de aplicanți și a sprijini și studenții cu situație academică mai puțin bună, însă care se confruntă cu probleme financiare și nu își permit achiziționarea unui calculator. *Termen: martie 2017*
- h. Introducerea unui curs de etică, integritate și scriere academică drept disciplină obligatorie în semestrul I al primului an de studiu, pentru toate programele de studii, ale tuturor facultăților universităților din România. (1,66%)
- i. Modificarea *Standardelor specifice privind evaluarea externă a calității academice a programelor de studii din domeniile de licență și master aferente* de către ARACIS, astfel încât să existe obligativitatea introducerii acestor cursuri, cu mențiunea că pot fi lăsate la latitudinea universităților anumite aspecte cu privire la structura acestui curs, având în vedere profilul lor instituțional. *Termen: martie 2017*
 - ii. Introducerea unui indicator de calitate pentru finanțarea suplimentară a universităților care să contorizeze introducerea și implementarea unor măsuri care să contribuie la prevenirea și combaterea încălcării normelor de etică. *Termen: noiembrie 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- i. Operaționalizarea unei platforme online, accesibilă tuturor, care să indexeze toate lucrările de licență, master și doctorat realizate în universitățile acreditate din sistemul de învățământ superior românesc. (1,66%)
 - i. MEN va decide care dintre cele două platforme deja existente va utiliza – cea dezvoltată de minister (*Sisteme moderne de preluare, evaluare și informare privind tezele de doctorat și de gestionare a titlurilor universitare în cadrul Ministerului Educației Naționale*), respectiv cea dezvoltată de UEFISCDI (*Semiplag*) – urmând ca prin modificarea Legii Educației Naționale nr. 1/2011, a HG nr. 681/2011 privind *Codul Studiilor Universitare de Doctorat* și prin aprobarea unui ordin de ministru, instituțiile de învățământ superior să încarce pe respectiva platformă toate lucrările de licență, master și doctorat. *Termen: iunie 2017*

- j. Sistem de sancțiuni clar și ușor de aplicat în situațiile în care se constată încălcări ale normelor de etică și integritate academică. (1,66%)
 - i. Inițierea unui proiect de Hotărâre de Guvern privind standardele și politicile minimale cu privire la prevenirea și combaterea fenomenului de impostură academică și încălcare a normelor de etică, care să conțină prevederi clare și ușor aplicabile la nivelul instituțiilor de învățământ superior, astfel încât, fără a se încălca autonomia universitară, statul român să garanteze respectarea minimală a unor principii de etică în lumea academică. Respectivul proiect de HG va conține și prevederi care să realizeze modificări legislative în așa fel încât legislația să fie unitară (spre exemplu, să nu se ajungă situația în care organisme de tip CNATDCU sau CNECSTDI să fie nefuncționale sau să dețină atribuții similare cu altele organisme, la nivel universitar sau național). *Termen: august 2017*

- k. Introducerea incompatibilității între funcțiile de conducere din instituțiile de învățământ superior (rector, prorector, decan, prodecan, director de departament, director general administrativ, director CSUD, director școală doctorală) și funcțiile de deputat, senator sau o funcție de conducere într-un partid politic. (1,66%)
 - i. Inițierea și adoptarea unui proiect de lege în Parlamentul României care să amendeze Legea Educației Naționale nr. 1/2011, astfel încât să fie reintrodusă această prevedere. *Termen pentru inițiere: martie 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- I. Adoptarea unui cadru legislativ coerent și compatibil cu normele europene în ceea ce privește calificările, domeniu ce urmează să fie gestionat exclusiv de către Ministerul Educației Naționale. (1,66%)
 - i. Modificarea legislației care prevede modul în care funcționează Autoritatea Națională pentru Calificări, astfel încât aceasta să fie în autoritatea exclusivă a MEN.
 - ii. Adoptarea unei strategii naționale cu privire la implementarea *Agendei pentru noi competențe și locuri de muncă*, în acord cu liniile directoare ale Procesului Bologna, în contexte ce implică învățământul superior, precum și un calendar și plan operațional privind punerea în aplicare a acesteia.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

3) Măsurile ce vizează echitatea sistemului de învățământ superior (20%)

- a. Burse sociale cumulabile cu celelalte tipuri de burse și care să acopere în mod real cheltuielile lunare. (1,81%)
 - i. Adoptarea unui proiect de Hotărâre de Guvern care să conducă la modificarea prevederilor existente în Hotărârea de Guvern nr. 445/1997, actualizată prin Hotărârea de Guvern nr. 558/1998, pornind de la *Propunerea ANOSR pentru modificarea Hotărârii de Guvern privind stabilirea criteriilor generale de acordare a bursei și a altor forme de sprijin material pentru studenți*, care să prevadă explicit acest aspect. *Termen: februarie 2017*
 - ii. Inițierea și adoptarea unui proiect de lege în Parlamentul României care să amendeze Legea Educației Naționale nr. 1/2011, astfel încât acest aspect să nu mai fie interpretabil. *Termen: martie 2017*
- b. Locuri de cazare în căminele studentești și mese zilnice la cantinele universitare acordate în regim gratuit pentru studenții proveniți din categorii defavorizate. (1,81%)
 - i. Adoptarea unui proiect de Hotărâre de Guvern care să conducă la modificarea prevederilor existente în Hotărârea de Guvern nr. 445/1997, actualizată prin Hotărârea de Guvern nr. 558/1998, pornind de la *Propunerea ANOSR pentru modificarea Hotărârii de Guvern privind stabilirea criteriilor generale de acordare a bursei și a altor forme de sprijin material pentru studenți*, care să prevadă aceste aspecte. *Termen: februarie 2017*
- c. Locuri finanțate de la bugetul de stat pentru ciclurile de licență și master acordate în funcție de criterii sociale. (1,81%)
 - i. Adoptarea unor Hotărâri de Guvern privind repartizarea cifrei de școlarizare pentru studii universitare de licență și de master în vederea admiterii la studii universitare în anul universitar 2017-2018, care să specifice că un anumit număr de locuri sunt acordate în funcție de criterii sociale, proporțional cu numărul de programe de studii și cu capacitatea de școlarizare. *Termen: februarie 2017*
- d. Eliminarea tuturor taxelor nejustificate percepute de universități. (1,81%)
 - i. Adoptarea unui Ordin de Ministru cu privire la tipurile de taxe pe care universități au dreptul să le perceapă studenților, modul de calcul al acestora și valorile maxime care pot fi percepute. *Termen: iunie 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- e. Tabere studentești acordate atât iarna, cât și vara, într-un număr corespunzător, care să satisfacă cererile și nevoile studenților. (1,81%)
 - i. Adoptarea Legii Bugetului de Stat pentru anul 2017, în speță a bugetului Ministerului Tineretului și Sportului, unde să fie prevăzută suma necesară care să asigure creșterea cu cel puțin 1.900.000 lei a bugetului alocat Programului Național „Tabere Studentești” 2017, astfel încât bugetul total alocat să fie de minimum 4.000.000 lei. *Termen: 1 februarie 2017*
 - ii. Modificarea *Metodologiei privind organizarea și desfășurarea Programului Național „Tabere Studentești”*, astfel încât durata unui sejur de tabără să crească de la 5 la 7 zile, numărul de locuri pentru studenții beneficiari să ajungă de la 6000 la cel puțin 7000 de locuri, respectiv să se introducă mecanisme de monitorizare și evaluare a activității Caselor de Cultură ale Studenților în procesul de gestionare a *Programului Național „Tabere Studentești”*. *Termen: martie 2017*
 - iii. Mutarea taberelor studentești în gestiunea Ministerului Educației Naționale. *Termen: noiembrie 2017*

- f. Asistență medicală gratuită pentru studenți. (1,81%)
 - i. Semnarea unui parteneriat între Ministerul Educației Naționale și Ministerul Sănătății, care prin Direcțiile de Sănătate Publică, cu sprijinul administrațiilor locale, să înființeze sau să dezvolte, respectiv să doteze corespunzător cabinete medicale/policlinici studentești pentru fiecare centru universitar, cu un număr de medici alocat în funcție de numărul de studenți (spre exemplu, un medic de familie la 1000 de studenți, un medic specialist la 3000 de studenți). *Termen: mai 2017*
 - ii. Semnarea unui parteneriat între cabinetele/policlinicile studentești și Casa Națională de Asigurări de Sănătate, astfel încât toți studenții să beneficieze automat de rețete medicale gratuite, consultații și alte facilități. *Termen: martie 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- g. Acordarea de locuri gratuite în căminele studentești pentru studenții proveniți din categorii defavorizate. (1,81%)
 - i. Adoptarea unui proiect de Hotărâre de Guvern care să conducă la modificarea prevederilor existente în Hotărârea de Guvern nr. 445/1997, actualizată prin Hotărârea de Guvern nr. 558/1998, pornind de la *Propunerea ANOSR pentru modificarea Hotărârii de Guvern privind stabilirea criteriilor generale de acordare a burselor și a altor forme de sprijin material pentru studenți, care să prevadă aceste aspecte. Termen: februarie 2017*
- h. Construirea/amenajarea a cel puțin 20 000 de noi locuri de cazare pentru studenți la nivel național. (1,81%)
 - i. Accesarea unor linii de finanțare europene, de către Ministerul Educației Naționale în colaborare cu Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene, în vederea realizării unui program național de investiții în căminele studentești, astfel încât să fie construite sau amenajate 10.000 de locuri de cazare până în 2018, respectiv alte 10.000 de locuri de cazare până în 2020. *Termen: iulie 2017*
- i. Fonduri speciale pentru a sprijini universitățile să își adapteze atât spațiile de studiu, cazare și service a mesei, cât și a materialelor didactice, pentru personale cu dizabilități și dezvoltarea de servicii distincte, cu personal specializat pentru sprijinul lor. (1,81%)
 - i. Introducerea unei linii speciale de finanțare prin Fondul de Dezvoltare Instituțională în vederea sprijinirii universităților în acest sens. *Termen: martie 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- j. Dezvoltarea de servicii distincte, cu personal specializat pentru sprijinul persoanelor cu dizabilități în fiecare universitate. (1,81%)
- i. Adoptarea unor măsuri printr-un Ordin de Ministru comun al Ministerului Educației Naționale și Ministerul Muncii și Justiției Sociale, care să fie adoptate de instituțiile de învățământ superior astfel încât, în funcție de specificul lor și numărul de studenți, acestea să respecte legislația în vigoare cu privire la persoanele cu dizabilități, integrând în acest set de măsuri și exemplele de bună practică din Spațiul European al Învățământului Superior, dar nu numai. *Termen: mai 2017*
 - ii. În Ordinul de Ministru mai sus menționat va fi atașată și o metodologie cu privire la funcționarea Birourilor pentru Studenți cu Dizabilități (pornind de la exemplul din Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj Napoca), care să fie organizate în toate instituțiile de învățământ superior din România, după modelul legislativ al Centrelor de Consiliere și Orientare în Carieră, și care să fie finanțate distinct de la bugetul de stat. *Termen: mai 2017*
- k. Introducerea în *Pachetul integrat pentru combaterea sărăciei* al Guvernului României a unor măsuri cu vizează și accesul tinerilor la programe de studii universitare, precum locuri pentru programele de studii de licență și master finanțate de la bugetul de stat acordate tinerilor proveniți din medii socio-economice defavorizate, respectiv cazare, masă, îmbrăcăminte, încălțăminte, materiale de studiu și servicii de consiliere și orientare în carieră asigurate gratuit, lunar, pentru studenții proveniți din medii socio-economice defavorizate, pe toată perioada studiilor de licență și masterat, revitalizarea programului de burse pentru studenți din mediul rural ș.a. (1,81%)
- i. Adoptarea unei noi variante a *Pachetul integrat pentru combaterea sărăciei*, care să conțină măsurile mai sus menționate. *Termen: martie 2017*
 - ii. Adoptarea unui proiect de Hotărâre de Guvern care să conducă la modificarea prevederilor existente în Hotărârea de Guvern nr. 445/1997, actualizată prin Hotărârea de Guvern nr. 558/1998, pornind de la *Propunerea ANOSR pentru modificarea Hotărârii de Guvern privind stabilirea criteriilor generale de acordare a bursei și a altor forme de sprijin material pentru studenți*, care să prevadă aceste aspecte. *Termen: februarie 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- iii. Adoptarea unor Hotărâri de Guvern privind repartizarea cifrei de școlarizare pentru studii universitare de licență și de master în vederea admiterii la studii universitare în anul universitar 2017-2018, care să specifice că un anumit număr de locuri sunt acordate în funcție de criterii sociale, proporțional cu numărul de programe de studii și cu capacitatea de școlarizare. *Termen: februarie 2017*
- iv. Modificarea Legii nr. 269/2004 prin creșterea plafonului de venit net maxim lunar mediu/membru de familie de la 150 lei la valoarea salariului de bază minim brut la nivel național (1450 de lei), în conformitate cu prevederile legale care statuează indexarea anuală acestui plafon cu indicele de creștere a prețurilor de consum, indexarea sumei acordate în bonuri valorice pentru achiziționarea sistemelor desktop/laptop-urilor/notebook-urilor cu indicele de creștere a prețurilor de consum, de la 200 euro la 580 de euro, astfel încât elevii și studenții să își poată achiziționa calculatoare performante, respectiv scăderea numărului necesar de credite promovate, de la 50 la 30, pentru a putea lărgi baza teoretică de aplicanți și a sprijini și studenți cu situație academică mai puțin bună, însă care se confruntă cu probleme financiare și nu își permit achiziționarea unui calculator. *Termen: martie 2017*
- v. Revizuirea legislației privind acordarea bursei rurale (HG nr. 769/2005 privind acordarea unor burse de studii unor studenți cu domiciliul în mediul rural, dar și normele metodologice aprobate prin OMECT nr. 6200/2008), prin creșterea cuantumului bursei acordate acestor studenți până la cel puțin 879 de lei/lună. *Termen: martie 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

4) Măsurile ce vizează practica, consilierea și orientarea în carieră a studenților (20%)

- a. Asigurarea unei finanțări care permită angajarea a cel puțin unei resurse umane specializată (consilier în carieră, sociolog, psiholog) pentru fiecare 500 de elevi/studenți. (5%)
 - i. Adăugarea de prevederi în *Metodologia-cadru privind organizarea și funcționarea centrelor de consiliere și orientare în carieră în sistemul de învățământ superior din România* privind finanțarea CCOC, constituindu-se un fond separat pentru acest aspect alocat de la bugetul de stat în funcție de numărul de studenți al universității. *Termen: martie 2017*
- b. Stagii anuale de consiliere și orientare în carieră de calitate obligatorii pentru fiecare elev/student. (5%)
 - i. Adoptarea unui Ordin de Ministru care să prevadă obligativitatea acordării de către universități a unor stagii anuale de consiliere și orientare în carieră studenților, prevedere ce urmează a fi trecută în contractul semnat între student și instituția de învățământ superior, în care urmează să fie precizați și termenii și condițiile generale, acestea urmând a fi gratuite. *Termen: aprilie 2017*
 - ii. Introducerea unui indicator de calitate în cadrul finanțării suplimentare a universităților care să cuantifice activitatea centrelor de consiliere și orientare în carieră, în care să se țină cont și de numărul de beneficiari ai activității acestora. *Termen: noiembrie 2017*
- c. O lege a stagiilor de practică ce să reglementeze drepturile și obligațiile angajatorilor și ale stagiilor, pornind de la modele de bună practică la nivel național și internațional. (5%)
 - i. Inițierea unui proiect de lege cu privire la o *Lege a internshipului*, astfel încât să fie reglementate legal aceste practici și să fie încurajate, dar și să fie garantate asigurarea asistenței medicale, contribuțiilor sociale și recunoașterea vechimii în muncă pentru stagii. *Termen: aprilie 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- d. Planurile de învățământ ale programelor de studii să cuprindă un procent semnificativ mai mare de activități cu un caracter aplicabil și practic. (5%)
 - i. Modificarea *Standardelor specifice privind evaluarea externă a calității academice a programelor de studii din domeniile de licență și master aferente* de către ARACIS, astfel încât să existe un procent mai mare de activități cu un caracter aplicabil și practic în cadrul planurilor de învățământ. *Termen: martie 2017*

- e. Stagii de practică de calitate pentru studenți, oferite prin parteneriate între universități și angajatori. (5%)
 - i. Adoptarea unor măsuri legislative și fiscale care să stimuleze angajatorii să ofere stagii de practică de calitate studenților, în urma unor consultări conduse de Ministerul Educației Naționale, împreună Ministerul Finanțelor Publice și Ministerul Muncii și Justiției Sociale, cu partenerii de dialog relevanți din sistemul de învățământ superior, precum și reprezentanți ai angajatorilor din mediul public și privat. *Termen: august 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

5) Măsuri ce vizează un tranziția către învățământ de calitate și centrat pe student (20%)

- a. Reformarea sistemului de formare inițială a cadrelor didactice. (2%)
 - i. Adoptarea de norme de aplicare pentru implementarea art. 154, lit. c) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011 cu privire la organizarea programelor de studii universitare master didactic și art. 238, alin. (1), cu mențiunea că profesiunea didactică în mediul universitar poate fi urmată și în urma absolvirii unui alt tip de master în următorii 5 ani. *Termen: august 2017*
 - ii. Modificarea *Standardelor specifice privind evaluarea externă a calității academice a programelor de studii din domeniile de licență și master aferente* de către ARACIS, astfel încât să existe și prevederi explicite pentru programele de tip master didactic. *Termen: martie 2017*
 - iii. Subvenționarea suplimentară a programelor de tip master didactic, prin intermediul finanțării de bază, astfel încât acestea să fie atractiv pe termen mediu, până în momentul acreditării lor și în contextul în care nu va mai exista un deficit de personal în sistemul preuniversitar românesc. *Termen: septembrie 2017*
- b. Subvenționarea suplimentară a bibliotecilor universitare. (2%)
 - i. Adoptarea Legii Bugetului de Stat pentru anul 2017, în speță a bugetului Ministerului Educației Naționale, unde să fie prevăzută o linie de finanțare distinctă pentru bibliotecile universitare (nu doar pentru cele central universitare), pornind de la numărul de studenți deserviți. *Termen: februarie 2017*
- c. Cadru legislativ care să permită trasee educaționale cât mai flexibile. (2%)
 - i. Modificarea *Standardelor specifice privind evaluarea externă a calității academice a programelor de studii din domeniile de licență și master aferente* de către ARACIS, astfel încât să existe posibilitatea ca studenții să poată să opteze gratuit și pentru discipline din afara domeniului studiat. *Termen: martie 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- d. Realizarea unei clasificări a universităților din România. (2%)
- Elaborarea unei metodologii de ierarhizare și clasificare a universităților din România, adoptată prin Hotărâre de Guvern, pornind de la exemple din alte state din Spațiul European al Învățământului Superior, în dorința ca universitățile românești să se alinieze la standardele topurilor internaționale. Stabilirea criteriilor pentru clasificare urmează să se realizeze în urma consultării tuturor partenerilor de dialog, iar serviciile studentești și calitatea actului de predare vor avea o pondere însemnată în evaluarea finală. Termen: *septembrie 2017*
- e. Realizarea unei evaluări profunde a școlilor doctorale. (2%)
- Adoptarea unei metodologii prin Hotărâre de Guvern, pornind de la prevederile *Codului studiilor universitare de doctorat*, precum și cele ale *Legii Educației Naționale nr. 1/2011*, care să conducă la derularea procesului de evaluare a școlilor doctorale. În acest proces vor fi consultate și organisme internaționale precum EUA sau ENQA. Termen: *martie 2017*
- f. Alocarea de fonduri pentru investiții în materiale didactice și infrastructură academică. (2%)
- Adoptarea Legii Bugetului de Stat pentru anul 2017, în speță a bugetului Ministerului Educației Naționale, unde să fie prevăzute fonduri distincte prevăzute pentru astfel de achiziții. Termen: *februarie 2017*
- g. O metodologie de evaluare externă a calității corelată cu standardele europene în domeniu. (2%)
- ARACIS va adopta o nouă metodologie de evaluare externă a calității, pornind de la *Standardele și liniile directe privind asigurarea și evaluarea calității*, adoptate în anul 2015 în cadrul Conferinței Ministeriale de la Yerevan. Termen: *iulie 2017*
- h. Implicarea studenților în toate procesele de evaluare și asigurare a calității. (2%)
- ARACIS va revizui toate regulamentele și metodologiile astfel încât studenții să fie parte în toate procesele de evaluare și asigurare a calității, inclusiv evaluarea programelor de studii de licență, a domeniilor de master și a școlilor doctorale. Termen: *aprilie 2017*

- i. Implicarea a minim 20% dintre studenții de la ciclul de studii licență, respectiv 40% dintre cei de la master, în echipe și proiecte de cercetare. (2%)
 - i. Introducerea unui indicator de calitate în cadrul finanțării suplimentare a universităților, care să contorizeze procentul de studenți din ciclul licență, respectiv master, implicat în proiecte de cercetare. *Termen: noiembrie 2017*
 - ii. Condiționarea acordării unor finanțări prin intermediul UEFISCDI, către proiectele de cercetare desfășurate în mediul universitar, și nu numai, de introducerea în echipa de cercetare a minimum un student în cadrul ciclului licență, respectiv a minimum doi în cadrul ciclului de studii master. *Termen: aprilie 2017*

- j. Adoptarea unei strategii de internaționalizare a învățământului superior din România și sprijinirea financiară a universităților performante pentru a se promova la nivel internațional și pentru a urca în topurile internaționale. (2%)
 - i. Adoptarea de către Guvernul României a unei strategii de internaționalizare a învățământului superior românesc, pornind de la rezultatele proiectului IEMU-FORHE, gestionat de UEFISCDI. *Termen: mai 2017*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Referințe:

- Bondar 2012: Bondar, Ana-Nicoleta; *Exceleța în educația universitară: rolul cercetării științifice*, în *Revista de Politica Științei și Scientometrie*, vol. I, nr. 1, martie 2012, p. 67-68
- Pricopie 2011: Pricopie, Remus; Frunzaru, Valeria; Corbu, Nicoleta; Ivan, Loredana; Bârgăoanu, Alina. 2011, *Acces și echitate în învățământul superior din România. Dialog cu elevii și studenții*, București: Comunicare.ro
- UNICEF 2014: *Cost of non-investment in Education in Romania*, <https://www.unicef.org/romania/Cost.Noninvest.web.pdf>
- OECD 2013: *Education at a glance. OECD Indicators*
- OECD 2014: *Education at a glance. OECD Indicators*
- ANOSR 2013: *Responsabilitate pentru Educație!*
- ANOSR 2015: *Cifrele bugetului educației – unde suntem și unde ar trebui să fim*
- ARACIS 2015: *Barometrul calității sistemului de învățământ superior*
- UEFISCDI 2015: *Ghid practic privind internaționalizarea învățământului superior românesc*
- ANOSR 2016: *Propunerile ANOSR pentru Legea bugetului de stat pentru anul 2016*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223